

راه‌نمای امین

«دعای امین»

۱. علم زیاد: قل ربِّ زدنی علماً... ۱۱۴ طه
۲. آمرزش گناهان: قل ربِّ اغفر وارحم وانت خیر الراحمین.. ۱۱۸ مومنون
۳. از شر شیطان به من پناه ببر: قل ربِّ اعوذ بک من همزات الشیاطین.. ۹۷ مومنون
۴. منزل بابرکت: قل ربِّ أنزلنی منزلاً مبارکاً... ۲۹ مومنون
۵. توفیق صداقت: قل ربِّ أدخلنی مدخل صدق وأخرجنی مخرج صدق واجعلنی من لدنک سلطاناً نصیراً... ۸۰ اسرا
۶. آمرزش برای والدین: قل ربِّ ارحمهما کما ربیبانی صغیراً... ۲۴ اسرا
۷. اگر عذاب گنهکاران را نشانم دادی، من از آنان نباشم: قل ربِّ إنا نرینک ما یوعدون فلا تجعلنی فی القوم الظالمین.. ۹۳ و ۹۴ مومنون

بخش اول:

الف) پیش نیازهای ورود مبلغ امین به مدرسه

۱) شناخت محیط و مخاطب:

- آشنایی با قوانین و مقررات آموزشی مدارس.
- شناخت سطح فرهنگی (آداب و رسوم باورها سبک زندگی)، اقتصادی (درآمد و اشتغال) و اجتماعی (مهاجرت، قومیت، مذهب، هنجارها)، دانش آموزان و کادر مدرسه.
- اطلاع از نیازها، دغدغه‌ها، سوالات و شبهات و علایق دانش آموزان در سنین مختلف.
- شناخت آسیب های اجتماعی و نحوه شناسایی و برخورد با دانش آموز در معرض آسیبها و اقدامات موثر

۲) آمادگی محتوایی و مهارتی:

- تسلط بر مبانی دینی و پاسخگویی به شبهات دانش آموزی
- مدیریت زمان و برنامه ریزی برای ارائه مطالب جذاب و متناسب با گروه سنی.
- آشنایی با روش های نوین ارتباط با نوجوانان و جوانان.
- مهارت های داستان گویی، مثال زدن، و استفاده از ابزارهای کمک آموزشی.
- مهارت سخنرانی
- آمادگی برای برگزاری فعالیت های متنوع (مثل دعا، نیایش، پرسش و پاسخ).
- مهارت لازم جهت بهره مندی هوشمندانه از فرصت فضای مجازی^۲
- تهیه گزارش و بازخورد از برنامه های اجرایی و ارسال برای مسئولین امین

۳) آمادگی فردی (شخصیتی و ظاهری):

- رعایت پوشش مناسب و آراسته و رعایت شئون طلبگی
- اخلاق نیکو، صبر و آستانه تحمل بالا، و گشاده رویی (مبلغ باید در مدرسه الگو باشد)
- ایجاد حس اعتماد و صمیمیت.
- نظم در حضور و غیاب در مدرسه و هماهنگی با مدیر^۳
- انگیزه قوی و تواضع و فروتنی در برخورد با دانش آموزان و کادر مدرسه.

۱. قبل از شروع به هر کاری ضروری است مبلغ، طرح تربیتی امین را کامل مطالعه نماید

۲. راه اندازی صفحات/کانال های آموزشی-تربیتی جذاب در شبکه های مجازی مورد علاقه نوجوانان. آگاه سازی در مورد آسیب های فضای مجازی و سواد رسانه ای و پاسخگویی به شبهات و دغدغه های دانش آموزان در فضای آنلاین.

۳. هفته اول مهر مبلغ امین باید دقیقاً مشخص کند در ماه قرار است چند ساعت و از چه ساعت تا چه ساعتی حضور در مدرسه پیدا کند. (قوانین انضباطی امین)

بخش دوم؛

ب) افراد موثر در مدرسه و نحوه تعامل با آنها

۱. مدیر مدرسه

اقدامات:

- جلسه معارفه دوستانه و هدف‌مند: دریافت راهنمایی و مشورت در مورد فضای کلی مدرسه و دانش‌آموزان و معرفی مأموریت و اهداف تربیتی خود به زبان قابل فهم برای مدیر، با تأکید بر کمک به اهداف مدرسه نه ایجاد مزاحمت. و تأکید بر اینکه هیچ برنامه‌ای بدون هماهنگی مدیر مدرسه انجام نخواهد شد.
- هم‌افزایی با برنامه‌های مدرسه: پیشنهاد دادن فعالیت‌هایی که در راستای تقویت برنامه‌های پرورشی و آموزشی مدرسه است. اطمینان دادن از اینکه برنامه‌های تربیتی، تداخلی با برنامه‌های آموزشی و امتحانات نخواهد داشت و برعکس آنها را تقویت خواهد کرد.
- درگیر کردن مدیر در برنامه‌ها: دعوت از مدیر برای حضور در برخی جلسات یا برنامه‌ها برای ایجاد حس مشارکت.
- گزارش‌دهی شفاف: ارائه‌ی گزارش مختصر از فعالیت‌های انجام شده، برای ایجاد حس اعتماد و شفافیت.

۲. معاونان (آموزشی، پرورشی و اجرایی)^۱

اقدامات:

- جلسات مشورتی منظم: تبادل نظر درباره‌ی مسائل فرهنگی مدرسه و شنیدن دغدغه‌های آن‌ها. استفاده از تجربیات و دانش معاونین در زمینه‌های مختلف
- تقسیم نقش‌ها: ارائه‌ی طرح‌هایی که در آن نقش معاونان تعریف شده باشد، به‌ویژه معاون پرورشی.
- پرهیز از تداخل در وظایف آن‌ها: شناخت وظایف هر معاون و برقراری ارتباط هدفمند با ایشان و تأکید بر نقش مکملی نه موازی یا مزاحم. همچنین هماهنگی مستقیم با معاون پرورشی^۲ برای اجرای برنامه‌های فرهنگی و مذهبی در طول سال (تقویم مناسبیت‌ها)
- کمک به برنامه‌های اجرایی یا پرورشی: مشارکت در اردوها، جلسات مشاوره‌ای یا مناسبیتی

۱. کارکنان خدماتی مدرسه اغلب در ارتباط نزدیک با دانش‌آموزان هستند و می‌توانند اطلاعات مهمی در مورد فضای مدرسه و روحیات دانش‌آموزان ارائه دهند. ایجاد ارتباط محترمانه و دوستانه با آن‌ها و جلب همکاری‌شان (مثلاً در حفظ نظافت نمازخانه) می‌تواند مفید باشد. شایسته است هنگام تقدیر از خادمان نماز، از کارکنان خدماتی مدرسه که نظافت مدرسه خصوصاً نمازخانه ار عهده دار هستند هم تقدیر شود

۲. اهداف پنجگانه پرورشی که در برنامه فراگیر پرورشی مدارس مورد تأکید قرار گرفته‌اند عبارتند از: ایمان، نشاط، امید، هویت و خردورزی.

ایمان: تقویت باورها و اعتقادات دینی و مذهبی دانش‌آموزان.

نشاط: ایجاد شادابی و سرزندگی در محیط مدرسه و در بین دانش‌آموزان.

امید: تقویت روحیه امیدواری و خوش‌بینی نسبت به آینده در دانش‌آموزان.

هویت: کمک به شکل‌گیری هویت فردی و اجتماعی دانش‌آموزان با تأکید بر ارزش‌های ایرانی و اسلامی.

خردورزی: تقویت قدرت تفکر و تعقل و استفاده از عقل و منطق در تصمیم‌گیری‌ها.

تذکره ۱: با توجه به اهمیت معلمان و اینکه آن‌ها بیشترین ارتباط را با دانش‌آموزان دارند و از نزدیک با مسائل و دغدغه‌های آن‌ها آشنا هستند و حمایت آن‌ها می‌تواند تأثیرگذاری مبلغ را چند برابر کند ضروری است با ایشان ارتباط صمیمانه و دوستانه برقرار شود و اهداف تربیتی به آن‌ها توضیح داده شود همچنین در فرصت‌های مناسب، دریافت اطلاعات از وضعیت درسی و روحی دانش‌آموزان و پاسخگویی به سوالات و شبهات احتمالی آن‌ها و گوش دادن به پیشنهادهای و انتقادهای سازنده مورد توجه قرار گیرد.

تذکره ۲: مبلغ امین در جلسه‌ای با مشاور مدرسه، بیان کند که رسیدگی به مشکلات اعتقادی دانش‌آموزان، هسته‌ی اصلی فعالیت‌های اوست. و این مسائل اعتقادی، می‌توانند ریشه‌ی بسیاری از مشکلات دیگر دانش‌آموزان باشند و پرداختن به آن‌ها در کنار راهنمایی‌های مشاوره‌ای، به نتایج بسیار مؤثرتری منجر خواهد شد.

۳. اعضای مؤثر انجمن اولیا و مربیان

اقدامات:

- شناسایی افراد کلیدی و ارتباط‌گیری تدریجی: حضور در جلسات انجمن و گفت‌وگو با اولیای مؤثر.
- ارائه فعالیت‌های قابل لمس برای خانواده‌ها: مانند کارگاه‌های مهارت تربیتی، مشاوره خانوادگی یا جلسات پرسش و پاسخ
- ارتباط مستقیم با عموم والدین و اطلاع‌رسانی به آن‌ها در مورد برنامه‌های مبلغ و نقش تربیتی او، می‌تواند در جلب حمایت خانواده‌ها بسیار مؤثر باشد. (مثل گروه‌های مجازی با حضور والدین)

۴. جریان‌های فکری و فرهنگی مخالف یا منتقد

اقدامات:

- شناخت دقیق جریان‌ها و دیدگاه‌های آن‌ها: با مشاهده و تعامل غیرمستقیم.
- برقراری ارتباط با تمام گروه‌ها و جریان‌ها و اعتماد سازی: با پذیرفتن افراد و نقد نکردن اشخاص
- ترویج و تبیین فرهنگ اسلامی با همکاری یاروان امین: با محوریت تفکر و تعقل و تبدیل فضای مدرسه به فضای گفتمان و دعوت از کارشناسان

۵. دانش‌آموزان (مخاطب اصلی):

اقدامات:

- ایجاد فضای دوستانه و صمیمی و نه صرفاً آمرانه.
- گوش دادن فعال به حرف‌ها، سوالات، و دغدغه‌هایشان.
- استفاده از زبان و مثال‌های متناسب با سن آن‌ها و اصطلاحات خاص خودشان
- صبوری و پاسخگویی به شبهات با رویکرد اقناعی.
- برگزاری فعالیت‌های جذاب و مشارکتی و علاقمند کردن دانش‌آموزان به مسجد
- حفظ رازداری و جلب اعتماد و احترام به عقاید و تفاوت‌های فردی و احترام به قومیت‌ها و اتباع

توصیه های طلایی برای مبلغ امین

- ✓ **روز طلایی؛** اولین مواجهه مثل یک بوم نقاشی سفید است که شما اولین رنگها را روی آن می‌پاشید. این رنگها، تصویر ذهنی افراد از شما را شکل می‌دهند و جالب اینجاست که تغییر دادن این تصویر اولیه، بسیار سخت‌تر از خلق آن است. پس، برای مربی امین، این روز طلایی یعنی روز اول، فرصتی بی‌نظیر برای کاشت بذره‌های اعتماد، احترام است. با یک رویکرد حساب‌شده، پر انرژی و صمیمانه، مربی می‌تواند فضایی را ایجاد کند که در آن دانش‌آموزان و همکاران از همان ابتدا احساس امنیت، همدلی و اشتیاق به همکاری را تجربه کنند. این نه تنها به تسهیل مسیر پیش رو کمک می‌کند، بلکه پایه‌های یک رابطه مستحکم و مثبت را برای آینده پی‌ریزی خواهد کرد. (بهترین لباس، بهترین برخورد، بهترین...)
- ✓ **«دو شرط»** اگر وجود داشته باشد، همه‌نهیضت‌هایی که براساس دین، براساس فکرقرآنی و اسلامی، درطول تاریخ انجام گرفته و انجام خواهدگرفت، تاابد موفق خواهندشد و پیروز خواهندشد؛ احتیاج به معجزه هم نیست. لازم نیست تا معجزه ای حتماً انجام بگیرد تا طرفداران دین موفق و پیروز بشوند، نه؛ بدون اینکه دستی هم ازغیب بیاید اگر این دو شرط وجود داشته باشد، اسلام و قرآن ودین وافکار قرآنی، امکان اصلی موفقیت را خواهندداشت؛ آن دو شرط چه هستند؟ یکی ازآن دو شرط ایمان است، اعتقادی از روی آگاهی است، باوری است همراه باتعهدپذیری، قبولی همراه با تلاش وحركت؛ این شرط اول. شرط دوم صبر است!.
- ✓ اگر در **هفته اول** و یا ماه اول، مبلغ امین بتواند سرمایه اجتماعی بسازد (اعتماد + احترام + حس دوستی و محبت)، اجرای برنامه‌های بعدی بسیار راحت‌تر و اثرگذارتر خواهد بود.^۱
- ✓ مبلغ باید برای توسعه فعالیت های تبلیغی، **شبکه‌ای از هم‌فکران** درون مدرسه از میان دانش‌آموزان فعال یا معلمان علاقه‌مند برای استمرار کار ایجاد نماید. خصوصاً از استعدادها و خلاقیت های دانش‌آموزان در امور تربیتی استفاده شود. (امین یاوران)^۲
- ✓ پیگیری جهت **ایجاد محیط**^۳ سالم و تربیتی در مدرسه، مقدم بر تربیت فردی است.

۱. طرح کلی اندیشه اسلامی در قرآن، فرجام نبوت. ایمان؛ به مبلغ هدف و انگیزه می‌دهد. بدون ایمان عمیق، مبلغ نمی‌تواند با شور و حرارت به وظیفه خود عمل کند. صبر؛ به مبلغ پایداری و استقامت می‌بخشد. بدون صبر، مبلغ در همان ابتدای راه دلسرد می‌شود و نمی‌تواند رسالت خود را به پایان برساند.

۲. اما اگر از همان روز اول به‌عنوان «مجری برنامه‌های خاص» یا «کنترل‌کننده» ظاهر شود، مقاومت شکل می‌گیرد و حتی همکاری‌های اجباری هم صوری و بی‌اثر خواهد بود.

۳. آیا یک مبلغ یک تنه می‌تواند یک مدرسه را اداره کند؟ آیا تشکیلات نمی‌خواهد؟ همکار نمی‌خواهد؟ به یک جمع به هم پیوسته متحد و همراه و هم فکر نیاز دارد؟ مبلغ وقتی فعالیت خود را در مدرسه انجام می‌دهد یک گروه تشکیل می‌دهد. یک جبهه یاوران درست می‌کند. و بواسطه همین ها محیط تربیتی ایجاد می‌کند. (در اصطلاح اولی قرآنی، ولایت یعنی به هم پیوستگی و هم جبهگی و اتصال شدید یک عده انسانی که دارای یک فکر واحد و جویای یک هدف واحدند. در یک راه دارند قدم بر می‌دارند. برای یک مقصود دارند تلاش و حرکت می‌کنند. یک فکر را و یک عقیده را پذیرفته‌اند). سر تیم های گروه‌های مختلف (مثل خادمان نماز، طلایه داران و...) عضو این گروه می‌شوند.

۴. وقتی مبلغ تصمیم می‌گیرد به‌جای کار فردی، ساختار محیط را طوری طراحی کند که خودش تربیت‌کننده باشد، این تصمیم یک راهبرد است. (محیط محور به جای فرد

ج) برای ایجاد یک محیط سالم و تربیتی در مدرسه که دانش آموزان به طور ناخودآگاه از آن تأثیر بپذیرند، باید به جزئیات و شرایط مختلفی توجه کرد:

۱. محیط فیزیکی و ظاهری:

فضای تمیز و منظم: مدرسه باید همیشه تمیز، مرتب و بهداشتی باشد. این شامل کلاس‌ها، راهروها، سرویس‌های بهداشتی، حیاط و نمازخانه می‌شود. نظم و تمیزی به دانش آموزان حس احترام به محیط و مسئولیت‌پذیری را القا می‌کند.

تمیزترین، جذاب‌ترین، خوشبوترین و زیباترین مکان مدرسه باید نمازخانه باشد مناسب است یک گروه خادمان فرهنگی از بین دانش آموزان فعال و علاقمند، ویژه نمازخانه تشکیل شود. نمازخانه مهمترین نماد دین و معنویت در مدرسه است. مبلغ از تمام کادر مدرسه دعوت کند که در نماز شرکت کنند و در نمازخانه از حضورشان تقدیر و تشکر شود. مهمترین رکن نمازخانه امام جماعت می باشد که خصوصاً مبلغات از ابتدای سال پیگیر حضور منظم و مرتب امام جماعت باشند. همچنین اختصاص یک مکان در مدرسه جهت نصب پرده و پرده خوانی از جذابیت های نمازخانه است. از شاخص های مهم ارزیابی و موفقیت مبلغ، افزایش مشارکت در نماز، کاهش برخی آسیب‌های اجتماعی و بهبود روحیه دانش آموزان است.

زیباسازی و جذابیت: استفاده از رنگ‌های آرامش‌بخش، تابلوهای آموزشی و انگیزشی، گلدان‌ها و فضای سبز، به ایجاد محیطی دلپذیر و با نشاط کمک می‌کند. نقاشی‌های دیواری با مضامین فرهنگی و تربیتی نیز می‌تواند موثر باشد.

نور و تهویه مناسب: کلاس‌ها باید از نور کافی و تهویه مناسب برخوردار باشند. این امر بر سلامت جسمی و روحی دانش آموزان و تمرکز آنها تأثیر مستقیم دارد.

امنیت فیزیکی: مدرسه باید از نظر امنیتی کاملاً ایمن باشد. این شامل ورودی و خروجی‌های کنترل‌شده، سیستم‌های اطفاء حریق، نظارت بر فضاهای عمومی و رعایت نکات ایمنی در آزمایشگاه‌ها و کارگاه‌ها می‌شود.

نماد مقاومت: اختصاص یک مکان به شهدای جنگ ۱۲ روزه (خصوصاً دانش آموز) به عنوان نماد مقاومت و ایثار (هر ماه معرفی دو شهید)

استفاده از ظرفیت اتاق‌ها و مکان‌های خالی جهت فعالیت های فرهنگی تربیتی: اتاق بازی و مسابقه، اتاق هیجان، اتاق هنرهای و تولیدات و ساخته های دانش آموزان، کافه گفتگو، نمایشگاه های تخصصی و موضوعی

محرور... روش انبیا در تبلیغ، مبتنی بر ساختن محیط تربیتی و کارخانه انسان سازی است. راحت نخوابیدن، در بستر آسودگی چشم از خواب گرم نکردن، روی خوش و آسایش را ندیدن، یکسره جهاد کردن خلاصه سرگذشت مبلغان الهی است، هیچکدام ثروتی نیندوخته، هیچ کدام در آخر زندگی، مانند رهبران دنیایی و دنیا دار، کاخ و تشکیلات و ثروت های انبوه از خود به جا نگذاشته، این خلاصه زندگی پیامبران و سفیران و مأموران و رسولان الهی است. مهم ترین برنامه راهبردی؛ «الذین ان مکنهم فی الارض اقاموا الصلاة...» حج/۴۱ اقامه نماز در مدرسه؛ یعنی اینکه روح نماز در مدرسه زنده بشود. مدرسه، مدرسه نمازخوان بشود. مدرسه نمازخوان یعنی آن مدرسه ای که در تمام گوشه و کنارهایش، ذکر خدا و یاد خدا به طور کامل موج می زند. مدرسه ای که در آن ذکر خدا موج می زند، در این مدرسه هیچ فاجعه ای انجام نمی گیرد. هیچ جنایتی، هیچ خیانتی، هیچ لگدی به ارزش های انسانی در این مدرسه انجام نمی گیرد. دانش آموزان متذکر خدا هستند. علت دزدی ها، علت زبونی ها، علت ظلم ها، علت تن به ظلم دادن ها، علت تعدی هایی که انجام می گیرد، تماماً دوری از یاد خدا و ذکر خداست... مدرسه ای که دائماً به یاد خدا و در راه خداست. مدرسه ای که می گوید: ایاک نعبد و ایاک نستعین جز خدا کسی را عبادت و عبودیت نمی کند. مدرسه نمازخوان یعنی آن مدرسه ای که هر روز از سردمداران فساد؛ یعنی مغضوب علیهم و از دنباله روان فساد؛ یعنی ضالین تبری می جوید. نماز اینهاست.

اختصاص یک مکان به ایستگاه صلواتی (ایستگاه کربلا) و فعالیت هفتگی (مثلا دوشنبه ها که متعلق به امام حسین علیه السلام است و یا چهارشنبه ها) و واگذاری ایستگاه هر هفته به یک کلاس (هرکلاس یک نماینده ایستگاه کربلا داشته باشد و یک صندوق در هر کلاس اختصاص داده شود به ایستگاه کربلا). استفاده از گلاب یا اسپند می تواند حس و حال ویژه ای به فضا ببخشد و خاطره انگیز باشد. قرار دادن تعدادی کاغذ کوچک و قلم تا دانش آموزان بتوانند دل نوشته ها، آرزوها یا حتی عهدهایی را که با امام حسین علیه السلام می بندند، روی آن ها بنویسند و در جعبه ای قرار دهند. این کار حس ارتباط شخصی را تقویت می کند. می توانید به این گروه کوچک یک "کارت خادمی" یا یک نشان کوچک بدهید که برایشان افتخارآمیز باشد. ایستگاه کربلا "فقط یک مکان برای پذیرایی نخواهد بود، بلکه مرکزی پویا برای آموزش ارزش ها، تقویت معنویت و پرورش مسئولیت پذیری در دانش آموزان است.

استفاده از ظرفیت تابلوی اعلانات: فضا سازی موضوعی و مناسبتی و الصاق تصاویر دانش آموزان ممتاز و فعال فرهنگی و تربیتی بصورت دوره ای

صبحگاه: فضا سازی جذاب صبحگاه و تشکیل گروه مجریان مدرسه ویژه صبحگاه

موضوع بندی صبحگاه در هر روز: نهج البلاغه، صحیفه سجادیه، وصیت شهدا، معرفی کتاب (بهتر است از کتابهای کتابخانه مدرسه باشد)، خبرهای خوب، معما و چیستان

صبحگاه باید کوتاه، پرنرژی و باشد تا بچه ها خسته نشوند و اشتیاقشان حفظ شود. هر بخش بهتر است بیشتر از ۲-۳ دقیقه طول نکشد.

۲. محیط آموزشی و پرورشی:

برنامه تربیتی جذاب: برنامه تربیتی باید به پرورش مهارت های زندگی، خلاقیت، تفکر انتقادی و هوش هیجانی دانش آموزان توجه داشته باشد. استفاده از روش های تدریس فعال و جذاب، مانند پروژه محور، کار گروهی و بحث و گفتگو، به افزایش مشارکت دانش آموزان کمک می کند.

معلمان نمونه و الگو: معلمان نقش کلیدی در تربیت دانش آموزان دارند. آنها باید علاوه بر دانش تخصصی، دارای ویژگی های اخلاقی نیکو، صبر، دلسوزی، احترام به دانش آموزان و توانایی ایجاد ارتباط موثر باشند. معلمان باید خود الگوی عمل به ارزش های اخلاقی باشند.

دانش آموزان الگو معرفی شوند: افرادی که در اخلاق و رفتار رشد کرده اند، به عنوان «دانش آموزان الگو» معرفی شوند تا انگیزه ایجاد شود و تصاویرشان در تابلو الصاق شود. تصاویر خادمان فرهنگی، خادمان ایستگاه کربلا در تابلو الصاق شده و هر هفته برنامه در تابلو اعلام شود. اگر قرار است کسی دعوت شود و یا برنامه خاصی اجرا شود حتما چند روز قبل از برگزاری پوستری زیبا توسط دانش آموزان طراحی شود.

تأکید بر ارزش های اخلاقی و انسانی: مدرسه باید به صورت مداوم و در قالب فعالیت های مختلف، ارزش هایی مانند احترام، همدلی، مسئولیت پذیری، صداقت، انصاف، گذشت، نظم و انضباط را به دانش آموزان آموزش داده و بر رعایت آنها تأکید کند. (از طریق داستان گویی، نمایش، بحث های گروهی و حتی پاداش به رفتارهای مثبت)

فرصت برای مشارکت و مسئولیت‌پذیری: دانش‌آموزان باید در اداره مدرسه و فعالیت‌های مختلف مشارکت داشته باشند. تشکیل شوراهای گروه امین یاوران (۱۰ نفر از دانش‌آموزان نمونه فرهنگی و تربیتی) و مشارکت فکری و عملی در برگزاری مراسم و برنامه‌ها، به آنها حس مسئولیت‌پذیری و تعلق خاطر به مدرسه را می‌دهد. برنامه‌های فوق برنامه هدفمند: برگزاری کلاس‌های فوق برنامه ورزشی، هنری، فرهنگی و مهارتی، به رشد استعدادها و علایق دانش‌آموزان کمک می‌کند و آنها را از فعالیت‌های ناسالم دور نگه می‌دارد. توجه به تفاوت‌های فردی: مدرسه باید به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان از نظر توانایی‌ها، استعدادها و نیازها توجه کند. ارائه آموزش‌های متناسب با نیاز هر دانش‌آموز و حمایت از آنها، به ایجاد حس ارزشمندی و پیشرفت در همه دانش‌آموزان کمک می‌کند.

۳. محیط اجتماعی و فرهنگی:

فضای احترام و همدلی: در مدرسه باید فضایی از احترام متقابل بین دانش‌آموزان، معلمان و کارکنان حاکم باشد. تشویق به همدلی، همکاری و حل مسالمت‌آمیز اختلافات، به ایجاد روابط سالم و دوستانه کمک می‌کند. مقابله با قلدری و تبعیض: مدرسه باید سیاست‌های روشنی برای مقابله با هرگونه قلدری، تبعیض و آزار و اذیت داشته باشد و به صورت قاطع با این پدیده‌ها برخورد کند.

ترویج فرهنگ مطالعه و کتابخوانی: ایجاد کتابخانه جذاب و مجهز، برگزاری مسابقات کتابخوانی، معرفی کتاب‌های مفید و تشویق دانش‌آموزان به مطالعه آزاد، به پرورش عادت کتابخوانی در آنها کمک می‌کند. مراسم و مناسبت‌های ملی و مذهبی: برگزاری باشکوه و هدفمند مراسم و مناسبت‌های ملی و مذهبی، به تقویت هویت ملی و دینی دانش‌آموزان کمک می‌کند و ارزش‌های مرتبط با این مناسبت‌ها را در ذهن آنها نهادینه می‌سازد. ارتباط موثر با خانواده‌ها: مدرسه باید با خانواده‌ها ارتباطی نزدیک و مستمر داشته باشد. برگزاری جلسات منظم با اولیا، اطلاع‌رسانی مستمر درباره وضعیت تحصیلی و تربیتی دانش‌آموزان و مشارکت دادن خانواده‌ها در فعالیت‌های مدرسه، به همسویی تلاش‌های تربیتی خانه و مدرسه کمک می‌کند.

حضور مشاوران و متخصصان: وجود مشاوران متخصص و با تجربه در زمینه روانشناسی تربیتی و مشاوره تحصیلی، به دانش‌آموزان در حل مشکلات شخصی، تحصیلی و اجتماعی کمک می‌کند و راهنمایی‌های لازم را به آنها ارائه می‌دهد.

ایجاد فرهنگ گفت‌وگو و تعامل مؤثر

جلسات گفت‌وگوی تربیتی: مربیان به صورت گروهی یا انفرادی با بچه‌ها درباره مسائل مهم اخلاقی، اجتماعی، و معنوی صحبت کنند.

فرصت مشارکت: به دانش‌آموزان میدان بدهید که در برنامه‌ها، تصمیم‌گیری‌ها و فعالیت‌ها مشارکت کنند؛ حس مالکیت ایجاد شود.

شنیدن بازخوردها: دانش‌آموزان احساس کنند صدایشان شنیده می‌شود؛ برای حرف‌هایشان ارزش قائل شوید.

۴. محیط قوانینی و انضباطی:

قوانین روشن و عادلانه: قوانین و مقررات مدرسه باید روشن، منطقی و عادلانه باشند و به صورت شفاف به

دانش‌آموزان ابلاغ شوند. همه دانش‌آموزان باید احساس کنند که قوانین برای همه یکسان اجرا می‌شود. اجرای قاطعانه و در عین حال منعطف قوانین: قوانین باید با قاطعیت اجرا شوند، اما در عین حال، معلمان و مسئولان مدرسه باید از انعطاف‌پذیری لازم در مواقع خاص برخوردار باشند و به شرایط فردی دانش‌آموزان نیز توجه کنند.

تشویق به خودانضباطی: به جای تحمیل انضباط از بیرون، باید دانش‌آموزان را به سمت خودانضباطی و مسئولیت‌پذیری در قبال رفتارهای خود سوق داد. توضیح دلایل پشت قوانین و اهمیت رعایت آنها، به این امر کمک می‌کند.

برخورد سازنده با تخلفات: در صورت بروز تخلف، باید با رویکردی تربیتی و سازنده با آن برخورد شود. هدف باید آموزش و اصلاح رفتار باشد، نه صرفاً تنبیه.

نظارت نامحسوس و هوشمندانه

کنترل‌های غیرمستقیم: نیازی نیست همه چیز را مستقیماً کنترل کنید. فرهنگ‌سازی، اعتمادسازی و تقویت درونیات، مؤثرتر است.

نقش گروه‌های همسالان: گروه‌های دوستانه مثبت شکل بگیرند تا دانش‌آموزان، یکدیگر را به خوبی سوق دهند.

۵. محیط روانی-عاطفی امن

احساس امنیت روانی: هیچ‌کس نباید از تمسخر، تحقیر، سرزنش، یا قضاوت بترسد.

روابط گرم و صمیمی: معلمان، مربیان، و کادر مدرسه باید با زبان مهربان، گوش شنوا و چهره‌ای گشاده با دانش‌آموزان تعامل کنند.

فرصت بیان احساسات: فضایی فراهم شود که دانش‌آموزان بدون ترس، احساسات و دغدغه‌هایشان را بیان کنند (مثلاً از طریق جلسات گفت‌وگوی هفتگی، صندوق‌های حرف دل و ...).

*مناسب است مبلغ جهت ارتباط‌گیری و ایجاد حس خوشایند دانش‌آموزان نسبت به مدرسه گروه‌های هم‌بازی تشکیل داده و بر بازی‌های مشارکتی تمرکز نماید و تلاش نماید تا در اجرای بازی مهارت کسب نماید. حضور و دعوت از کادر مدرسه در بازی‌های مشارکتی از جذابیت‌های این برنامه است.

